

JEAN-PAUL SARTRE

ÖZGÜRLÜK YOLLARI 2

YAŞANMAYAN
ZAMAN

ROMAN

ÇEVİRİ: GÜLSEREN DEVRİM

14.
BASKI

JEAN-PAUL SARTRE
ÖZGÜRLÜK YOLLARI 2
YAŞANMAYAN
ZAMAN

Can Modern

Özgürlük Yolları 2: Yaşanmayan Zaman, Jean-Paul Sartre

Fransızca aslından çeviren: Gülseren Devrim

Les chemins de la liberté 2: Le sursis

© 1945, Éditions Gallimard

© 1997, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1997

14. basım: Mart 2024, İstanbul

Bu kitabın 14. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © iStockphoto.com / Alf Ertslund

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çifttehavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-510-697-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JEAN-PAUL SARTRE
ÖZGÜRLÜK YOLLARI 2
YAŞANMAYAN
ZAMAN

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Gülseren Devrim

Jean-Paul Sartre'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Bulanık, 1981

Duvar, 1994

Akıl Çağı / Özgürlük Yolları 1, 1996

Aydınlar Üzerine, 1997

Sözcükler, 1997

Yıkılış / Özgürlük Yolları 3, 1998

Edebiyat Nedir, 2005

Öznellik Nedir, 2015

Bir Yönetici'nin Çocukluğu, 2021

Yöntem Araştırmaları, 2022

JEAN-PAUL SARTRE, 1905'te Paris'te doğdu. 1938'de, sonradan geliştireceği birçok felsefi konuya yer veren *Bulanık* adlı romanını yayımladı. Felsefe alanındaki asıl yeteneğini, 1943'te *Varlık ve Hiçlik* adlı kitabında ortaya koydu. 1945-1949 arasında *Özgürlük Yolları* adlı dört cilt olarak tasarladığı romanını kaleme aldı. İnsanı eylem içinde en iyi gösterecek türün tiyatro olduğuna karar vererek, *Sinekler*, *Gizli Oturum*, *Kirli Eller*, *Şeytan ve Yüce Tanrı*, *Nekrasov ve Altona Mahpusları* gibi oyunlar yazdı. Kendine özgü Marksizm anlayışını, 1960'ta *Diyalektik Aklın Eleştirisi* adlı yapıtında ortaya koydu. 1964'te değer görüldüğü Nobel Edebiyat Ödülü'nü reddetti. 20. yüzyılın en etkili düşünürlerinden biri olan Sartre, bireyin kökten özgürlüğünü vurgulayan varoluşçuluğun sözcülüğünü üstlendi, romanları ve oyunları ile dünya görüşünü çok geniş bir kitleye aktardı. 1980'de Paris'te öldüğünde Sartre'in cenazesine 25 binden fazla kişi katıldı.

GÜLSEREN DEVRİM, 1928'de İstanbul'da doğdu. İstanbul Kız Lisesi'ni, İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1960'lı yıllardan başlayarak pek çok çeviri yaptı. Jean-Paul Sartre'in *Özgürlük Yolları* üçlemesi, Jean Cormier'nin *Che Guevera biyografisi*, Mihail Şolohov'un *Vatan İçin Dövüştüler*, Alexander Soljenitsin'in *Matriona'nın Evi*, Nathalie Sarraute'un *Çocukluk*, Emmanuel Berl'in *Atilla'dan Timur'a Avrupa ve Asya*, Gao Xingjian'ın *Ruh Dağı* ve *Yalnız Bir Adamın Kitabı* adlı kitapları başta olmak üzere birçok önemli yapıtı dilimize kazandırdı. 2008'de İstanbul'da öldü.

23 Eylül, Cuma

Berlin'de saat dört buçuk, Londra'da üç buçuk. Otel, tepenin üzerinde, içindeki ihtiyar adam gibi, ciddi, görkemli ve yalnızdı, sıkılıyordu. Angoulême'de, Marsilya'da, Gand'da, Dover'da insanlar, "Ne bekliyor?" diye düşünüyorlardı. "Saat üçü geçti, neden hâlâ aşağı inmiyor?" İhtiyar adam panjurları yarı kapalı salonda oturuyordu; kalın kaşlarının altında gözleri, uzak bir anıyı hayalinde canlandırıyormuş gibi kıpırtısız, dudakları aralıktı. Artık okumuyordu. Üzeri çillerle kaplı yıpranmış, ihtiyar elini dizlerine bırakmıştı; parmakları kâğıtları hâlâ sımsıkı tutuyordu. Horace Wilson'a dönerek, "Saat kaç?" diye sordu. Horace Wilson, "Dört buçuğa geliyor," dedi. İhtiyar, iri gözlerini kaldırarak baktı, hafifçe, tatlı tatlı güldü ve, "Hava sıcak," dedi. Kızıl renkli, gevrek, çıtır çıtır, yaldızlı bir sıcak Avrupa'ya çökmüştü; insanların ellerinde, göz diplerinde, ciğerlerinin içinde sıcak vardı; toz, sıcak ve kaygıyla azap çekerek, bekliyorlardı. Otelin holünde gazeteciler bekliyordu. Avluda, üç şoför, otomobillerinin direksiyonu başında, kımıldamadan bekliyordu; Ren'in karşı kıyısında, Dreesen Oteli'nin holünde siyahlar giyinmiş Prusyalılar upuzun, dimdik, hareketsiz, bekliyordu. Milan Hlinka artık beklemiyordu. Önceki günden beri beklemiyordu. Yaşamında, bir gerçeğin şimşek gibi

delip geçtiği o feci, simsiyah gün vardı. Şimşek gibi bir gerçek: “Terk ettiler bizi! Sattılar!” Ve zaman, küçük mutluluklarıyla yeniden akmaya başlamıştı; ama artık günler, kendileri için yaşanmıyordu. Bugünler, hep gelecek günlerdi artık, bundan böyle hep ve yalnızca yarınlar olacaktı, hep gelecek günler.

Üçü kırk beş gece Mathieu, hâlâ, korkunç bir geleceğin eşiğinde bekliyordu; aynı anda, dört buçukta, Milan’ın artık geleceği yoktu. İhtiyar ayağa kalktı, dizleri kaskatı, soylu bir gülümsemeyle topallayarak yürüdü. “Baylar,” dedi ve tekrar gülümsedi; belgeleri masanın üzerine koydu, kâğıtları yumruğuyla sıvazlayarak düzeltti; Milan, masanın önünde çivilenmiş gibi duruyordu; sayfaları açılmış gazete boydan boya muşambayı kaplamıştı. Milan yedinci kez aynı sözleri okudu:

Cumhurbaşkanı ve hükümet, gelecek siyasi tutumun ana prensipleri konusunda iki büyük devlet tarafından ileri sürülen koşulları kabul etmek zorundadır. Yalnız kaldığımızı göre, başka suretle hareket etmemize imkân yoktur.

Neville Henderson ve Horace Wilson masaya yaklaşmışlardı; ihtiyar onlara döndü, çocuk kadar suçsuz, ama yıpranmış, tükenmiş, bütün değerlerini yitirmiş görünüyordu. “Baylar,” dedi, “işte, artık yapabileceğimiz başka bir şey kalmadı!” Milan düşünüyordu: “Başka suretle hareket etmemize imkân yoktur.” Karmakarışık bir uğultu açık pencereden içeri doluyordu ve Milan, “Yalnız kaldık,” diye düşündü.

Sokaktan fare cıyıklamasına benzer bir ses yükseldi: “Yaşasın Hitler!”

Milan pencereye koştu.

“Dur,” diye haykırdı, “bekle, şimdi geliyorum yanına!”

Sokakta biri koşarak kaçtı, taşların üzerinde kalın

kunduruların sesi duyuldu, köşe başında oğlan bir an durup baktı, elini önlüğünün cebine sokup bir şey çıkardı, sonra kolunu havada çevirerek savurdu. Karşı duvarda peş peşe iki sağır gürültü oldu.

Milan, "Liebknecht'lerin piçi!" dedi.

Eğildi baktı. Sokak, pazar günlerindeki gibi bomboştu. Schoenhof'lar balkonlarına, ortası siyah gamalı haçlı beyaz-kırmızı bayraklar asmışlardı. Yeşil evin bütün panjurları kapalıydı. Milan, "Bizde panjur yok," diye düşündü.

"Bütün pencereleri açmalı," dedi.

Anna, "Neden?" diye sordu.

"Pencereler kapalı oldu mu camlardan içeriyi gözlüyorlar."

Anna omuz silkti.

"Ne yapmanız..."

Haykırışlar, şarkılar uzak gök gürültüleri gibi belirsiz, uğulduyordu.

Milan, "Hâlâ meydandalar," dedi.

Ellerini korkuluğun demirine yaslamıştı, "Her şey bitti," diye düşünüyordu. Sokağın köşesinden bir adam çıktı, sırtında çantası vardı, bastonuna dayana dayana yürüyordu. Yorgun görünüyordu, ardında, koca denklerin altında iki büklüm, iki kadın vardı.

Milan arkasına bakmadan, "Jagerschmitt'ler dönmüş," dedi.

Pazartesi akşamı kaçmışlardı, salıyı çarşambaya bağlayan gece sınırı geçmiş olmalıydılar. Şimdi, dönüyorlardı, göğüslerini gere gere. Jagerschmitt yeşil eve doğru yürüdü, merdiveni çıktı. Toz toprak içindeki yüzünde acayip bir gülüş vardı. Ceketinin ceplerini karıştırmaya başladı, anahtarı bulup çıkardı. Kadınlar sırtlarındaki denkleri yere bırakmış, ona bakıyorlardı.

Milan, "Tehlike kalmadı, şimdi dönüyorsun," diye bağırdı.

Anna telaşla, “Milan!” dedi.

Jagerschmitt başını kaldırmıştı. Milan’ı gördü ve açık renk gözleri parladı.

“Şimdi tehlike kalmadı, dönüyorsun!”

Jagerschmitt, “Evet,” diye haykırdı, “dönüyorum. Bu sefer sen gideceksin!”

Anahtarı kilitte döndürdü ve kapıyı itti; iki kadın da arda sıra içeri girdiler. Milan döndü.

“Korkak domuzlar!” dedi.

“Sen de kışkırtıyorsun,” dedi Anna.

Milan, “Korkak herifler,” dedi, “aşâğılık Alman ulusunun aşâğılık örnekleri. Daha dün pabuçlarımızı yalıyorlardı.”

“N’olursa olsun. Herifleri kışkırtmanın gereği yok.”

İhtiyar artık konuşmuyordu; durum hakkındaki fikirlerini sessizce sayıp dökmeye devam ediyormuş gibi dudakları aralıktı. Kocaman, yuvarlak gözleri buğulanmış, bir şey sorar gibi Horace’la Neville’e bakıyordu. Susuyorlardı, Horace ani bir hareketle başını çevirdi; Neville masaya doğru yürümüştü, kâğıtları aldı, birkaç saniye baktı, sonra rahatsız bir tavırla yerine bıraktı. İhtiyar adam şaşırılmış gibiydi; iyi niyetini ve çaresizliğini gösteren bir hareketle kollarını iki yana açtı. Beşinci kezdir aynı şeyleri söylüyordu: “Kendimi birden beklenmedik bir durumla karşı karşıya buldum; ben önerilen, edilen koşulları rahatça tartışacağımızı sanmıştım...” Horace, “Koca tilki! Bu ihtiyar dede sesini de nereden çıkarmış?” diye düşündü, sonra, “Pekâlâ! Ekselans, on dakikaya kadar Dreesen Otelinde oluruz,” dedi.

Anna, “Lerchen geldi,” dedi. “Kocası Prag’da olduğu için korkuyor.”

“Bize gelsin.”

Anna kısaca güldü:

“Bizde daha mı rahat olur sanki? Senin gibi pence-

relerden sarkıp sokaktaki adamlara sataşan bir deliyle..”

Milan, kadının çizgileri gerilmiş, ince, kırıptısız yüzüne, dar omuzlarına, kocaman karnına baktı.

“Otursana,” dedi. “Seni ayakta görmek hoşuma gitmiyor.”

Kadın oturdu, ellerini karnının üzerinde kavuşturdu; adamın biri mırıldanarak elindeki gazeteyi sallıyordu: “*Paris-Soir!* Son baskı. İki tane kaldı!” O kadar çok bağırmişti ki, sesi çıkmıyordu artık. Maurice gazeteyi aldı. Okudu:

Başbakan Chamberlain, Şansölye Hitler’e bir mesaj göndermiştir. Güvenilir kaynaklardan öğrenildiğine göre, İngiltere, Hitler’in bu mesaja karşılık vereceğinden emin bulunmaktadır. Hitler’le bu sabahın erken saatlerinde yapılacak görüşme, daha geç bir saate ertelenmiştir.

Zézette, Maurice’in omzu üzerinden gazeteye bakıyordu.

“Yeni bir şey var mı?” diye sordu.

“Hayır! Hep aynı.”

Sayfayı çevirdi ve karanlık yüzlü bir fotoğraf gördüler. Bir tepenin üzerinde, kuleleri, mazgalları ve yüzlerce penceresiyle bir şatoyu, ortaçağlardan kalmışa benzeyen bir kocaman taş yığınının gösteren bir resimdi bu.

“Godesberg,” dedi Maurice.

Zézette, “Orada mı?” diye sordu, “Chamberlain orada mı?”

“Galiba polis takviye göndermiş.”

“Evet,” dedi Milan. “İki jandarma. Hepsi altı jandarma ediyor. Karakolda barikat kurmuşlar.”

Birden peş peşe haykırışlar odayı doldurdu. Anna ürperdi, ama yüzünün çizgileri kıvıldamadı.

“Telefon etsek?” dedi.

“Telefon mu?”

“Evet. Prisecnice’e...”

Milan karşılık vermeden gazeteyi gösterdi: “D.N.B. nin perşembe günü bildirdiğine göre, Südet bölgesindeki Almanlar, Fransız bölgesine kadar olan sahada idareyi ele almışlardır.”

Anna, “Belki doğru değil,” dedi. “İşittiğime göre yalnızca Eger’de öyleymiş.”

Milan masaya bir yumruk indirdi.

“Lanet olsun! Gene yardım mı isteyeceğiz?..”

Ellerini uzattı; bu eller kocaman, parmaklar boğum boğumdu; üzerlerinde lekeler, yara izleri vardı. Kazaya uğramadan önce oduncuydu. Parmaklarını birbirinden ayırmış, ellerini seyrediyordu.

“Gelebilirler,” dedi. “İkisi, üçü... dedim ya, biraz eğleniriz.”

“Beş-altı yüz kişi gelirler,” dedi Anna.

Milan başını eğdi, kendini yalnız hissediyordu.

“Dinle!” dedi Anna.

Dinledi. Sesler daha rahat duyuluyordu, yürüyüşe geçmişlerdi herhalde. Çılgın bir öfke Milan’ı titretti; artık dünyayı apaçık göremiyordu, alınına bir ağrı yapışmıştı. Konsola doğru yürüdü, ıslık çalmaya başlamıştı.

Anna, “N’apıyorsun?” diye sordu.

Konsolun çekmesini açmış üzerine doğru eğilmişti, ıslık çalıyordu. Biraz daha eğildi ve yanıt vermeden homurdandı.

Kadın, “Hayır, olmaz,” dedi.

“Ne?”

“Olmaz. Ver şunu bana!”

Milan döndü. Anna ayağa kalkmış, sandalyeye dayanmıştı, yüzünde haklı bir isyan vardı. Milan, kadının karnını düşündü ve tabancayı uzattı.

“Pekâlâ,” dedi. “Prisecnice’e telefon edeceğim.”

Alt kata, okulun salonuna indi, pencereleri açtı, sonra telefonu aldı.

“Prisecnice’i, emniyet müdürlüğünü istiyorum. Alo!”

Sağ kulağı, zikzaklı, keskin bir cızırtı duydu. Sol kulağı *onları* duyuyordu. Odette utanarak güldü: “Çekoslovakya’nın nerede olduğunu hiçbir zaman doğru dürüst öğrenemedim.” Ve parmaklarını kumun içine soktu. Birkaç saniye sonra kulaklıkta bir tıkırtı oldu. Bir ses, “Ya?” dedi.

Milan, “İmdat istiyorum,” diye düşündü. Parmaklarının arasındaki kulaklığı olanca gücüyle sıkıyordu.

“Burası Pravnitz,” dedi. “Ben öğretmenim. Burada yirmi Çekiz. Bodruma saklanmış üç Alman demokrat var, üst tarafı hepsi Heinlein’dalar; dün gece sınırı geçen elli kadar Alman onları meydanda topladı. Belediye başkanı da beraber..”

Bir sessizlik oldu. Sonra telefondaki ses kabaca, “*Bitte!*” diye konuştu. “*Deutsch Sprechen.*”¹

Milan, “Hayvan! Hayvanoğlu hayvan!” diye bağırды.

Telefonu kapadı ve topallayarak merdiveni çıktı. Bacağı ağrıyordu. Odaya girdi, oturdu.

“Oradalar,” dedi.

Anna ona doğru yürüdü, ellerini omuzlarına koydu.

“Canım, sevgilim!”

“Hayvan herifler!” dedi Milan. “Bal gibi her dediğimi anlıyorlardı telefonda, alay ettiler benimle.”

Kadını dizlerinin üzerine çekti. Kocaman karın, Milan’ın karnına değiyordu.

“Şimdilik yalnızız,” dedi.

“İnanamıyorum.”

Milan başını kaldırdı ve ona, aşağıdan yukarı doğru

1. (Alm.) Lütfen! Almanca konuşun. (Y.N.)

baktı: Anna iş başında ciddi ve sapsağlamdı, ama kadınlara özgü bir şey vardı onda da. Her zaman birine güvenmesi gerekti.

“İşte geliyorlar,” dedi Anna.

Sesler daha yakın gibiydi; herhalde anacaddede yürüyorlardı. Uzaktan, kalabalığın keyifli çığlıkları azap dolu feryatlara benliyordu.

“Kapının arkasını sağladın mı?”

“Evet,” dedi Milan. “Ama her an pencerelerden girebilirler ya da arka bahçeye dolanırlar.”

“Ya yukarı çıkarlarsa...” dedi Anna.

“Korkmana gerek yok. Her şeyi kırıp dökebilirler, parmağımı bile kıpırdatmayacağım.”

Birden Anna'nın sıcak dudaklarını yanağında hissetti.

“Sevgilim, canım! Bunu benim için yapacağını biliyorum.”

“Senin için değil. Seninle benim, farkımız yok. Bu... çocuk için.”

Birden irkildiler. Kapı çalınmıştı.

Anna, “Pencereden bakma!” diye bağırdı.

Milan kalktı, pencereye yaklaştı, baktı. Jagerschmitt'ler bütün panjurları açmışlardı, kapının üzerinde koca bir Hitler bayrağı asılıydı. Milan dışarı eğildi, küçük bir karaltı gördü.

“Geliyorum,” diye bağırdı.

Kapıya yürürken, “Marikka'yımış gelen,” dedi.

Merdiveni indi, sokak kapısını açtı. Çatuların üstünde kestane fişekleri, çığlıklar, şarkı sesleri uğulduyordu. Bu bir bayram günüydü. Bomboş sokağa baktı ve kalbi daraldı.

“Ne işin var burada?” dedi. “Bugün okul kapalı.”

“Annem yolladı beni,” dedi Marikka. Elinde bir sepet içinde elma ve çörek vardı.

“Annen deli olmuş. Hadi, çabuk, hemen eve dön.”

“Annem beni burada alıkoymanızı rica etti.”

Küçük kız dörde katlanmış bir kâğıt uzattı. Milan açtı, okudu: “Babayla Georg çıldırdılar. Yalvarırım, Marikka’yı akşama kadar alıkoyun.”

Milan, “Baban nerede?” diye sordu.

“Georg’la beraber kapının arkasına saklandılar. Elllerinde tüfeklerle baltalar var.” Çocuk, ciddi bir sesle devam etti: “Annem beni avludan dışarı çıkardı, sizde daha iyi olacağımı söyledi, siz akli başında bir adammışsınız, öyle dedi.”

“Evet,” dedi Milan, “ben akli başında bir adamım. Hadi, çık yukarı!”

Paris’te saat üç buçuk, Berlin’de dört buçuk. İskoçya’nın kuzeyinde bir alçak basınç merkezi var. M. von Dörnberg Grand-Hotel’in merdivenlerinde göründü, gazeteciler hemen çevresini sardılar, Pierryl sordu: “İniyor mu?” M. von Dörnberg sağ elinde bir kâğıt tutuyordu, sol elini kaldırdı ve, “M. Chamberlain’ın bu gece Führer’le görüşüp görüşmeyeceği henüz kararlaşmadı,” dedi.

“İşte burası,” dedi Zézette. “Burada, küçük, yeşil bir arabada çiçek satardım.”

“İşler iyi miydi?” dedi Maurice.

Uslu bir çocuk gibi sokağa, kaldırımlara bakıyordu; madem buraya, Zézette’in kaç zamandır sözünü ettiği yeri görmeye gelmişlerdi... Ama burası şimdi Maurice’e hiçbir şey ifade etmiyordu. Zézette kolundan çıkmıştı, gelip geçen arabalara bakarak, sessizce, tek başına gülüyordu. Maurice sordu:

“Sandalyen de var mıydı?”

“Ara sıra olurdu; açılır kapanır bir sandalye.”

“Pek de zevkli bir iş olmasa gerek.”

“İlkbaharda çok güzel olurdu,” dedi Zézette.

Maurice’le, alçak sesle, ona bakmadan, sanki bir hastanın odasındaymış gibi konuşuyordu, deminden beri

omuzlarının ve sırtının zarif hareketleriyle kıvıldaııp duruyordu, halinde doğal olmayan bir Şey vardı. Maurice sıkılıyordu; vitrinin önünde en azından yirmi kişi birikmiŐti, sokuldu ve baŐlarının üzerinden bakmaya koyuldu. Z ezette kaldırımın kenarında, kendinden geçmiş, duruyordu; sonra Maurice'in yanına geldi ve kolunu yakaladı. Orada, itinayla kesilmiŐ kalın camdan bir levhanın üzerinde, kırmızı deriden sipsivri iki u ve çevresinde kırmızı bir köpük vardı, tıpkı kadınların pudra sürerken kullandığı ponponlara benzer bir Şey. Maurice gülmeye başladı.

Z ezette, "Neye g luyorsun?" dedi.

Maurice alayla, "Pabulara," dedi.

Birkaç baŐ onlara doğru d nm Őti. Z ezette, "ŐŐŐŐ!" diye fısıldadı, onu kolundan tutup sürükledi.

Maurice, "N'olmuş yani?" dedi. "Kilisede miyiz?"

Ama gene de sesini alçaltmıŐtı. İnsanlar, birbiri ardı sıra, sessiz adımlarla ilerliyorlardı, birbirlerini tanır gibydiler, yalnız kimse konuşmuyordu.

Maurice, "Buralara gelmeyeli en azından beş yıl var," diye fısıldadı.

Z ezette, "Maxim's"i gururla gösteriyordu kulağının dibinde.

"Bak bu Maxim's," diye fısıldadı.

Maurice, "Maxim's"e baktı ve hemen başını çevirdi. Bu yerden ona söz etmiŐlerdi. Pahalı bir batakhaneydi, 1914'te, iŐçiler geberip giderken burjuvaların Őampanya patlattıkları yer burasıydı işte. DiŐlerinin arasından, "Bok ukuru!" dedi.

Ama sebebini bilmeden kendini rahatsız hissediyordu. Küçük adımlar atarak, zıplayarak yürüyordu, insanlar ona çok zayıf, kırılıverecekmiŐ gibi görünüyordu Őu anda, onlara çarpmaktan korkuyordu.

Z ezette, "Olabilir," dedi. "Ama ne olsa güzel bir cadde, sen de güzel bulmuyor musun?"

“Çok da bayılmadım,” dedi Maurice, “havasız burası.”

Zézette omuz silkti ve Maurice Saint-Ouen Caddesi’ni düşünmeye başladı. Sabah, otelden çıktığı zaman insanlar, bisikletlerinin gidonuna doğru iki büklüm eğilmiş, sırtlarında çantaları, ıslık çalarak yanından gelip geçerdiler. Maurice kendini mutlu hissedirdi; kimi Saint-Denis’de durur, kimi yoluna devam ederdi, herkes, hepsi aynı yöne giderdi, işçi sınıfı hareket halindeydi. Zézette’e, “Burada burjuvalar oturuyor,” dedi.

Berbat bir sessizlikte birkaç adım yürüdüler, sonra Maurice durdu ve özür diledi.

“Ne diyorsun?” dedi Zézette.

Maurice, rahatsız, “Bir şey değil,” dedi. “Bir şey demedim.”

Gene birine çarpmıştı; bu adamlar keyiflerince, gözleri yerde, bakmadan yürüyebilirlerdi, ama son dakikada şöylece kenara çekilip sıyrılıveriyorlardı; bu da bir alışkanlık meselesiydi anlaşılabilir.

“Daha yürüyor muyuz?”

Maurice’in canı yürüyüşe devam etmek istemiyordu, bir şey kırmaktan korkuyordu, hem sonra bu yol bir yere götürmüyordu insanı, yönü yoktu; insanlar vardı, bulvarlara doğru yürüyorlardı; insanlar vardı, Seine kıyısına doğru iniyorlardı ve burunları vitrin camlarına yapışık, kımıldamadan duranlar vardı. Bu insanlar yer yer kalabalıklar yapıyordu, ama bütünün, beraberliğin sıcaklığı yoktu burada, insan kendini yalnız hissediyordu. Elini uzattı, Zézette’in omzuna koydu, yumuşak eli kuvvetle sıkıyordu. Zézette gülümsedi, eğleniyordu, her şeyi açgözlü bir iştahla, ama uyanıklığından bir şey kaybetmeden seyrediyor, küçük kaba etlerini zarif hareketlerle çalkalıyordu. Maurice hafifçe boynunu gıdıkladı, Zézette güldü.

“Maurice,” dedi, “bırak!”

Kadının yüzüne sürdüğü bağırtkan renkleri seviyor-

du, o ay Őekerine benzer beyazı, yanaklarındaki kırmızıyı. Yakından erek gibi kokuyordu. Alçak sesle sordu:

“Eğleniyor musun?”

Z zette, gözleri parlayarak, “Hepsini, her Şeyi tanıyorum,” dedi.

Elini omzundan çekti, sessizce yürümeye devam ettiler. Z zette bir sürü burjuva tanımıŐtı, ondan iek almaya gelmişlerdi, o da o adamlara gülümsemiŐti, bazılarını ona asılmıŐtı da muhakkak. Kadının beyaz ensesine bakıyor, kendini bir acayip hissediyordu, canı g lmek ya da öfkelenmek istiyordu.

Bir ses, “*Paris-Soir*,” diye bağırdı.

Z zette, “Alalım mı?” diye sordu.

“İki saat öncekinin aynıdır.”

İnsanlar gazetecinin çevresini sarmıŐlar, sessiz sedasız, elindeki gazeteleri kapıŐıyorlardı. Bir kadın kalabalıktan çıktı, ayağında yüksek topuklu ayakkabılar, başında, alnının tepesine oturmuŐ, g l n bir Őapka vardı. Gazeteyi katladı ve yürüyerek okumaya başladı. Sonra birden yüz çizgileri gevŐedi, derin soluk aldı.

Maurice, “Kadına bak,” dedi.

Z zette baktı.

“Erkeği gidecek belki,” dedi.

Maurice omuz silkti; insanın bu Őapka ve bu g l n ayakkabılarla gerçekten ıstırap çekebileceğini düŐünmek tuhaftı.

“Ne yani?” dedi. “Onun erkeği subay olur.”

“Subay olsun,” dedi Z zette. “Onlar da ötekiler gibi geberip gidebilir.”

Maurice ters ters baktı.

“Şimdi hepsine k frettireceksin,” dedi. “1914 Savaşı’na bir bak bakalım, gebermiŐler mi?”

“Oyle mi? Ben onlardan da birçoğunun öldüğünü sanıyordum.”

20. yüzyılın önde gelen aydınlarından Jean-Paul Sartre, romanları, oyunları ve düşünce yazılarıyla, varoluşçuluk düşüncesini olduğu kadar bütün bir yüzyıl da derinden etkilemiştir.

Yaşanmayan Zaman, çağımıza damgasını vurmuş büyük Fransız yazar ve düşünür Jean-Paul Sartre'in, edebiyat alanında kaleme aldığı yapıtları arasında özel bir yeri olan *Özgürlük Yolları* başlıklı üçlemenin ikinci kitabı.

Romanın kahramanı Mathieu, üçlemenin ilki olan *Akıl Çağı*'nda özgürlük tutkusu ve birey olarak kendi kendinin sorumlusu olma kararlılığıyla, insana ve topluma yabancılaşarak, bir tür yalnızlığa mahkûm olmanın hüznünü yaşar. *Yaşanmayan Zaman* ise, Mathieu'nün kendisiyle hesaplaşmasının yanı sıra, İkinci Dünya Savaşı dediğimiz o korkunç uçurumun kıyısında, savaş korkusuyla barış umudu arasında gidip gelen bir Avrupa'da, geçmişinden koparılarak geleceğe akan yolun başında beklemek zorunda bırakılmış bir avuç insanın durağan ve sessiz acısını anlatmaktadır.

#fransızedebiyatı #özgürlükyolları #ikincidünyasavaşı #siyaset
#varoluşçuluk #insandoğası #psikoloji

Kapak resmi: ALF ERTSLAND

ISBN 978-975-510-697-7

9 789735 106977